

A POLITIKAI ELIT MÉDIAREPREZENTÁCIÓJA A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN

Egy napilap-címlapokra épülő szövegbányászati elemzés

Sebők Miklós

Mészáros Evelin

Kis György Márk

(MTA TK Politikatudományi Intézet)

ÖSSZEFOGLALÓ

A cikkben a rendszerváltás utáni magyar pozicionális politikai elit médiareprezentációját vizsgáljuk szövegbányászati eszközökkel. A vizsgálat során a *Népszabadság*, illetve a *Világ-gazdaság* 1990 és 2014 közötti címlapjainak korpuszát használtuk fel arra, hogy megállapítsuk a legfontosabb formális politikai pozíciókat betöltő szereplők említésének gyakoriságát. A két újság címlapjain egyetlen hely kivétellel ugyanaz a kilenc fő szerepelt a legtöbbet, köztük az időszak hét miniszterelnökéből öt. A ciklusonkénti elemzés kimutatta, hogy egyetlen kivétellel mindkét újság címlapján a regnáló miniszterelnökök szerepeltek a legtöbbet. A női politikusok említési aránya mindkét újságban 10% alatt maradt, míg a politikusok közül a vizsgált 24 év során egyedül Orbán Viktor volt képes tartósan a politikai elit médiareprezentációs élvonalában maradni.

Kulcsszavak: politikusok médiareprezentációja ■ pozicionális politikai elit ■
szövegbányászat ■ média-kutatás

BEVEZETÉS¹

A magyar politikai elitet elemző rendszerváltás utáni társadalomtudományi kutatások jelentős eredményekkel bővítették a politikai döntéshozókkal kapcsolatos tudásunkat. Több párhuzamos kutatási programban – lásd többek között Ilonszki–Kurtán, 2011; Kovách, 2011; Szelényi–Szelényi, 1995 – részletesen feltárták a posztkommunista elitcsere folyamatát, valamint az elitek szociodemográfiai jellemzőit. A politikai elit ilyen vizsgálatával párhuzamosan Kristóf (2014b) a kulturális elitek kapcsán vizsgálta az elitek reputációját. Kristóf könyve egy kézi adatgyűjtésre épülő kvalitatív adatelemzési folyamat keretében feldolgozott adatbázis eredményeit ismerteti, mely az értelmiségi elit társadalmi reputációját többek között az elit tagjai médiában való megjelenésének gyakoriságával írta le.

Ezen szakirodalmi előzmények ellenére a politikai elit ismertségére és elismertségére (együttesen: reputációjára) vonatkozó empirikus információkra jobbra csak az újságokban időközönként publikált közvélemény-kutatásokból lehet szert tenni. Szintén jórészt felderítetlen területet jelent a legfontosabb hivatalos politikai posztokat (kormánytag, képviselő stb. – lásd még pozicionális elit) betöltő személyek szociodemográfiai jellemzőin túlmutató kvantitatív vizsgálata, illetve ennek kapcsán a szövegbányászati módszerek alkalmazása. Bár Kristóf elemzése alkalmazható lenne a kulturális eliten túlmutató csoportokra, empirikus anyaga nem terjedt ki a politikai elitek vizsgálatára.

Mindezek fényében jelen cikkben elsősorban a rendszerváltás utáni magyar pozicionális politikai elit médiareprezentációját, vagyis a médiában való megjelenésének gyakoriságát vizsgáljuk kvantitatív társadalomtudományi eszközökkel. Felhasználva a Kristóf által a kulturális elitek kapcsán kialakított elemzési keretet, egy új adatbázist, a *Népszabadság*, illetve a *Világgazdaság* 1990 és 2014 közötti címlapjainak korpuszát használtuk fel arra, hogy megállapítsuk a legfontosabb formális politikai pozíciókat betöltő szereplők említésének gyakoriságát. Tekintettel a kutatási irány relatív újszerűségére elemzésünkben nem tudunk a politikusok médiareprezentációjával kapcsolatban kidolgozott oksági modellekre építeni. Ennek megfelelően vizsgálatunk elsősorban a vizsgált adatbázis leíró statisztikai bemutatására szorítkozik, néhány alapvető elméleti következtetés levonása mellett.

Az elemzés során a névelem-felismerés szövegbányászati technikáját alkalmaztuk annak érdekében, hogy meghatározzuk a politikai elit legnagyobb médiareprezentációjú szereplőit, megrajzoljuk e reprezentációs csúcscélit változásának dinamikáját. A kutatás során meghatároztuk a rendszerváltást követő 24 év, illetve az egyes ciklusok legtöbbet szereplő politikusait. Eredményeink e tekintetben egyértelműek, egyben plauzibilisek: a *Népszabadság* és a *Világgazdaság* címlapjain egyetlen hely kivételével ugyanaz a kilenc fő szerepelt a legtöbbet: az időszak hét miniszterelnökéből öt, valamint Göncz Árpád, Torgyán József, Kovács László és Bokros Lajos (a TOP10-be rajtuk kívül még Kuncze Gábor fért be a *Népszabadság*, illetve Matolcsy György a *Világgazdaság* esetében).

Ezen eredmény mindemellett az említésszámok ciklusok közötti eltéréseire is visszavezethető. Így összehasonlítottuk az egyes ciklusok eredményeit is, mely kirajzolta a politikai elit stabil szereplőit és összetételének változásait. Ennek kapcsán megállapítottuk, hogy egyetlen kivétellel mindkét újság címlapján a miniszterelnökök szerepeltek a legtöbbet minden rendszerváltás utáni választási ciklusban.

Ezen általános eredmények mellett néhány további szempontból is értékeljük adatainkat. A női politikusok említési aránya mindkét újságban 10% alatt maradt, ami egybecseng a nők miniszteri és képviselői alulreprezentáltságával. A miniszterelnökök közül egyedül Orbán Viktor volt képes tartósan a po-

litikai elit élvonalában maradni, amit megmagyaráz, hogy a vizsgált 24 év során akkor is az egyik vezető politikus volt, amikor nem volt kormányon. Végezetül a pénzügy- és gazdasági miniszterek relatíve gyakrabban szerepeltek a *Világgazdaság*, mint a *Népszabadság* címlapján. Tekintettel arra, hogy ezen előzetes eredmények érvényessége jól védhető, a továbbiakban az adatbázis segítségével már komplexebb hipotézisek tesztelése is elvégezhető (ennek lehetséges tartalmára az Összegzésben visszatérünk).

A szakirodalomhoz való hozzájárulásunkat mindezek fényében a következőképpen foglalhatjuk össze. Egyfelől leíró értelemben egy olyan adatbázist adunk közre, mely kuriózumnak számít a magyar politikai elittel kapcsolatos szakirodalomban. Másodsorban ezen leíró adatbázis alapján levonhattunk bizonyos elemi tanulságokat a politikusok médiareprezentációjával kapcsolatban, melyek későbbi vizsgálatok során tovább értékelhetőek. Harmadrészt, módszertani szempontból a tanulmány egy olyan innovatív eljárásra, a szövegnyelvtanra épül, melynek itt kidolgozott scriptjei és módszertani megoldásai más hasonló projektekben is alkalmazhatóak (az említett dokumentumok elérhetőek a projekt honlapján).

Az alábbiakban először röviden bemutatjuk a releváns szakirodalmat. Ezt követően vázoljuk a kutatási tervet és az alkalmazott módszertant. Az empirikus elemzés során a két forrás tekintetében közöljük a politikusi reprezentáció gyakorisági adatait, ezek nemi és pozíció szerinti funkcionális bontását, valamint időbeli dinamikáját. Írásunk zárásaként összehasonlítjuk a két vizsgált napilap adatait, valamint értékeljük a kapott eredményeket.

SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

A politikai elit meghatározását a vonatkozó szakirodalomban gyakran három fontosabb megközelítésre vezetik vissza: a pozicionális, a reputációs, illetve a döntéshozói elitre (Hoffmann-Lange, 2018; ezt néha kiegészítik a „disztribúciós” elit fogalmával: Lane, 2011). Ezek közül az országos szintű elitek kapcsán leggyakrabban a pozicionális megközelítést alkalmazzák (Hoffmann-Lange, 2007), így mi is erre támaszkodunk. Ennek lényege, hogy az elittagság meghatározásához az érintettek formális-intézményi pozícióját veszi alapul, melyet a magyar kontextusban többek között a kormánytagsággal vagy az országgyűlési képviselőséggel foghatunk meg.

Az így meghatározott politikai elit még mindig több szempontból vizsgálható, mely sokszínűséget jól leképezi a rendszerváltás utáni magyar szakirodalom. Ebben ugyanúgy megtalálhatóak kvalitatív (Bozóki, 2003; Szalai, 1997), mint kvantitatív-leíró statisztikai megközelítések. A számunkra fontosabb utóbbiak kapcsán Kristóf (2015: 64.) két fontosabb hosszú távú kutatási programról számol be. Az egyik az MTA Politikatudományi Intézetének „MTA-elitfelvé-

tel” néven ismert több hullámos kutatásának politikai modulja. A program – melyet először Szelényi Iván, majd Kovách Imre vezetett – számos politikai szociológiai aspektusból írta le a rendszerváltás utáni politikai elitet (Kovách, 2011; Kristóf, 2014a). A politikai elit vizsgálatára irányuló másik empirikus kutatási program többek között Ilonszki és Kurtán nevéhez fűződik. A Magyar Képviselői Adatbázist eredményező kutatás többek között a parlamenti elit összetételét, szocializációját és attitűdjét vette górcső alá (Ilonszki, 2008; Ilonszki–Kurtán, 2011). Az adatbázisban olyan változókat találunk, mint a születés helye, a végzettség, a pártvezetői pozíció, a helyi politikai háttér vagy az életkor.

E rövid irodalom-összefoglalóból kitűnik, hogy – habár a politikusi média-reprezentáció vizsgálata a nemzetközi elítudatás fejlett területe – a magyar politikai elit reprezentációjáról, ennek rendszerváltás utáni dinamikájáról nem készült átfogó elemzés. Kutatási tervünk kiindulópontját így egy kapcsolódó területről, a kulturális elit vizsgálatából vettük. A médiareprezentációt a reputáció egyik összetevőjének tekintő Kristóf (2014b: 54.) arról ír, hogy reputáción „egy személyről [...] mások által kialakított véleményt” értünk. Ennek olyan szinonimái vannak, mint „az ismertség, elismertség, elfogadottság, megbecsültség, jó hírnév” (uo. 144.). komplex kutatási tervében az ismertségként fel-fogott reputáció egyik lehetséges mérési módja a médiareprezentáció, melynek mértékegysége a sajtóban való említés száma. A médiareprezentáció mérésére Kristóf az Országgyűlés PRESSDOK adatbázisát használta fel. Könyvének fókusza ugyanakkor a kulturális-értelmiségi és nem a politikai elit volt.

Kevésbé jelentenek egy gyakoriságra épülő kvantitatív vizsgálat számára fogódzót a nemzetközi és magyar médiareprezentációs kutatások. Ezek gyakran diskurzuselemzésre vagy kvalitatív tartalomelemzésre épülnek: sokszor társadalmi (így pl. vallási vagy politikai) csoportok médiamegjelenésével foglalkoznak, gyakran egy-egy kurrens eseményhez kapcsolódóan. Ilyen volt Ahmed és Matthes (2016) 15 évet átfogó vizsgálata, melyben a muszlimok médiareprezentációját vizsgálták metaszinten, vagy McKee (2018) elemzése a boszniai háború brit sajtóban való megjelenítéséről.

Magyarországon hasonló kvalitatív módon vizsgálta a kisebbségek megjelenését a médiában Vidra és Kriza (2010), illetve a nők reprezentációját Margit (2002). Ezek a kutatások ugyanakkor a fentiekhez hasonlóan csoportalapa-púak, s a személyi reprezentáció csak nagy adatbázisokkal leírható folyamatai kapcsán kevés információval szolgálnak. A kutatási kérdésünkhöz legközelebbi elemzést a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság jelentései adnak,² ezek időtávja és módszertana ugyanakkor nem alkalmas arra, hogy kutatási kérdé-sünk megválaszolhassuk.

A politikusok médiareprezentációjának vizsgálatához így kapcsolódó te-rületeken publikált nemzetközi előzményekre támaszkodtunk. Hicks és társai (2015) egy indonéz esettanulmány kapcsán alakítják ki saját reputációs rang-

sorukat, melyhez egy tág politikai elit- definíciót használnak (mely kitér a civil társadalom szereplőire is). Kiinduló feltevésük szerint az újságokban való említés mennyisége jelzésértékű a politikai hatalomra nézve.

Részben hasonló módon született Richard Posner széles körben hivatkozott műve, melyben a szerző megállapította, hogy az intellektuális elit médiamegjelenéseinek mennyisége jó indikátora a társadalmon belüli, irányukban mutatkozó figyelemnek (Posner, 2001: 3.). Posner intellektuellistája számos elhunyt személyt is lefed, és sokkal inkább politikai-közéleti szereplőkre irányul, semmint hagyományos értelemben vett értelmiségiekre (uo. 194–206.). Posner politikai és gazdasági újságokból számolt médiareprezentációs listájában 1995 és 2000 között az élen szereplő személyek túlnyomó része így politikus vagy politikai szakértő volt.

Egy Posneréhez hasonló feltevésre – mely szerint az újságokban szereplő említések mennyisége jól meghatározza a politikai hatalom gyakorlóit – épül Ban és társai (2015) munkája. A szerzők 50 millió, Egyesült Államokban megjelent újságcikkből nyertek ki információkat egyes politikai szereplők és intézmények „relatív hatalma” kapcsán, melyhez ezen névelemek előfordulási arányait használták kiindulópontként.

E névelem-felismerésre épülő megközelítést Moniz és de Jong (2014) gazdasági újságcikkek véleményelemzésével (*sentiment analysis*) egészítette ki annak érdekében, hogy a cikkekben említett cégek reputációját meghatározzák. Végezetül Zhang (2018) új médiareputációs indexében fontos szerepet kap a gyakorisági alapú súlyozás.

KUTATÁSI TERV ÉS MÓDSZERTAN³

Tanulmányunk kutatási kérdése azt vizsgálja, hogy mely politikusok rendelkeztek a rendszerváltás után a legtöbb említéssel két fontos napilap címlapján. Miközben az e kérdés vizsgálatára kialakított módszertan épít a reputációs és médiareprezentációs rangsorok irodalmára, az elemzés alkalmazási területe, a felhasznált források, valamint a módszertan tekintetében is új megoldásokra épült. Kutatásunk a politikai elitre alkalmazta a más területeken kifejlesztett reprezentációs vizsgálatokat, forrásai tekintetében egy új adatbázisra épített, míg módszertani szempontból a hagyományos kézi kódolást szövegbányászati eljárásokkal helyettesítettük.

Tekintettel arra, hogy a kvantitatív politikai reprezentációs vizsgálatoknak nincs jelentős hagyománya a magyar szakirodalomban, kutatásunkhoz a Kristóf (2014b) által a kulturális elit kapcsán kidolgozott módszertani megoldást vetjük alapul. A politikai elit ismertségi rangsorát így tagjainak médiareprezentációja kapcsán vizsgáltuk, mely egyben áttételes módon információkkal szolgált a vizsgált lapok politikai és közpolitikai hangsúlyainak eloszlásáról is.

Vizsgálatunk során a formális politikai intézményekben betöltött pozícióból származtattuk az elitbe tartozást. A pozicionális és az informális hatalmi befolyás között természetesen lehet eltérés, így a politikai elit tagjainak meghatározása optimális esetben mindkét befolyástípust képes lenne felmérni. Ezzel együtt nehéz lenne tagadni a miniszterelnökök, miniszterek, köztársasági elnökök és képviselők hatását a magyar politikára, mely kategóriák együttesen minden bizonnyal nagyrészt lefedik a tágabban értelmezett belföldi politikai elitet (pl. a vizsgált időszakban a nagyobb pártok elnökei beleestek egy vagy több ilyen kategóriába). Ennek megfelelően a politikai elit fogalmát a fent említett négy csoport elemzésével operacionalizáltuk.⁴

Tekintettel az elméleti modellekre építő előzmények relatív szűkösségére, e tanulmány feltáró-leíró jellegű, s célja elsősorban egy módszertani értelemben korrekt módon meghatározott médiareprezentációs rangsor felállítása, nem pedig a hipotézistesztelés. Ennek megfelelően a cikk rangsortáblázatokban mutatja be a rendszerváltást követő hat kormányzati ciklus két fontos napilapjának címoldalán megjelenő politikusokat. E két lap, a *Népszabadság* és a *Világgazdaság* egyaránt piacvezető volt saját részpiacán a vizsgált időszak nagy részében, így – akár csak pl. a *New York Times* és a *USA Today* (Xu, 2013) vagy más hasonló lappár párhuzamos vizsgálatára épülő cikkek esetében – e vezető napilapok releváns, ha nem is kizárólagosan releváns, forrásnak tekinthetők a politikusok általános médiareprezentációja kapcsán.

Ezen elméleti megfontolások és nemzetközi előzmények mellett a forrásválasztást praktikus szempontok is befolyásolták. Az MTA TK Politikatudományi Intézetében folyó Comparative Agendas Project (Boda–Sebők, 2015) magyar nyelvű média-adatbázisaiban e két újság kapcsán készült el a céljainknak megfelelő „txt” kiterjesztésű fájljokból álló csomag (a szintén előkészített *Magyar Nemzet*-korpusz vizsgálatunk idején még nem állt rendelkezésre).⁵ Mindkét újság esetében hasonló eljárást alkalmaztunk, azzal a különbséggel, hogy a *Népszabadság* esetén a cikkekből aggregáltuk az adott nap teljes szövegét, míg a *Világgazdaság* esetében már eleve címlapos bontásban álltak rendelkezésre az adatok.

Az így meghatározott korpuszok segítségével két módon is kiegészíthettük a kiinduló kutatási tervet összehasonlító vizsgálatokkal. Egyfelől a hosszú időtávot átfedő adatok lehetővé tették az adatok évek s egyben parlamenti ciklusok szerinti összehasonlítását, ami információval szolgált a magyar politikai elit médiareprezentációjának rendszerváltás utáni dinamikájával kapcsolatban. Másfelől a két lap eltérő fókuszú olyan kiegészítő kutatási kérdések vizsgálatát is lehetővé tette, mint hogy az általános reprezentációs trendeken belül a gazdasági sajtóban felülréprezentáltak-e a gazdasági tárcák vezetői.

Végezetül kutatási tervünk harmadik újdonsága a kvantitatív szövegelemzési és szövegbányászati technikák alkalmazása az elitreprezentáció mérésére. A kiterjedt kvantitatív szövegelemzési irodalmon belül a névelem-felismerés (*named entity recognition*, Tikk, 2007: 91.; Sebők, 2016: 51.) technikáját alkalmaz-

tuk, melyet kifejezetten a tulajdonnevek nagyméretű szöveges adatbázisokban való azonosítására fejlesztettek ki.⁶ A névelem-felismerésre épülő elemzés ugyanakkor az egyszerű deskriptív leírásnál sokkal átfogóbb eredményeket is hozhat, különösen a strukturálatlan adatok feldolgozása kapcsán. A megoldás alkalmazása során az országgyűlési képviselők kapcsán a *parlament.hu*, a kormánytagok kapcsán az *orszaginfo.magyarorszag.hu* honlapokról gyűjtöttük ki a névlistákat. A két gyűjtés egy 1012 egyedi névvel rendelkező listát (szövegbányászati értelemben: szótárt) hozott létre, mely lefedte az 1990 és 2014 közötti országgyűlési képviselők, elnökök, illetve kormánytagok teljes populációját.

AZ ADATBÁZIS

Elemzésünk a *Népszabadság* és a *Világgazdaság* 1990 és 2014 közötti címlapjainak szótár alapú gépi névelem-felismerésére épült. A választott időtáv a CAP adatbázisában elérhető két korpuszhoz igazodott, mely a rendszerváltás utáni első hat parlamenti ciklust fedte le (a ciklushatárokat praktikus okokból a választást követő hónap kezdetével határoztuk meg). Az első táblázat bemutatja a két újság és e hat ciklus tekintetében a címlapos cikkek (*Népszabadság*), illetve címlapok (*Világgazdaság*) számát.

1. táblázat. Cikkek és címlapok száma

Parlamenti ciklus	Dátum	Népszabadság címlap-cikkek száma	Világgazdaság címlapok száma
Első (1990-1994)	1990. 05. 01 – 1994. 05. 31.	8169	1018
Második (1994-1998)	1994. 06. 01 – 1998. 05. 31.	7400	1000
Harmadik (1998-2002)	1998. 06. 01 – 2002. 04. 30.	9276	977
Negyedik (2002-2006)	2002. 05. 01 – 2006. 04. 30.	9929	998
Ötödik (2006-2010)	2006. 05. 01 – 2010. 04. 30.	8790	993
Hatodik (2010-2014)	2010. 05. 01 – 2014. 04. 30.	8542	993

Az 1. táblázat alapján látható, hogy az egyes ciklusokban szereplő elemzési egységek többé-kevésbé egyenletesen oszlanak el. A *Népszabadság* esetében a cikkek számát többek között a layout-váltások befolyásolták (ha több lett a kép, az kiszoríthatott cikkeket, másfelől a cikkek átlagos hosszának változása növelhette a címlapos cikkek számát stb.).

A politikusok megjelenéseinek elemzésénél figyelembe vettük a ciklusokon belüli megjelenéseik számát, illetve ezek cikluson belüli arányát (az összes, az adott ciklushoz tartozó politikusemlítés között). A ciklusokon átívelő vizsgálathoz azonban szükség volt egy olyan mutató megalkotására, amelyet nem torzítanak a ciklusonként eltérő mintaméretek. A *relatív megjelenéseket* (mely egy százalékos mutató, a politikus adott ciklusbeli megjelenéseinek és a ciklus összes

megjelenésének aránya) összeadtuk egy politikusnál, majd elosztottuk azon ciklusok számával, amelyben a politikus legalább egy megjelenéssel rendelkezett. (Az osztó így természetesen egytől hatig bármely egész számot felvehetett.) Ez a mutató a *relatív arány*, mely azt hivatott bemutatni, hogy egy-egy politikus a megjelenéseit milyen időablakban (ciklusban) szerezte meg.

A politikusnevek megjelenésének időbeli eloszlását a 2., illetve 3. táblázat, valamint az 1. ábra mutatja be. A relatív mutatók az összes említés, illetve az adott ciklusban megjelenő egyedi politikusnevek arányát mutatja meg a 24 évre aggregált adatok százalékában.

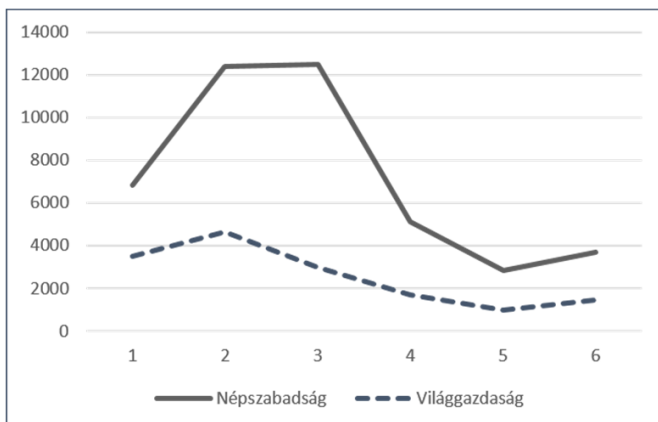
2. táblázat. Politikusnevek mennyisége a *Népszabadság*ban

Ciklus	Összes	Egyedi	Relatív összes (%)	Relatív egyedi (%)
1990-1994	6816	406	15,73%	15,58%
1994-1998	12374	516	28,56%	19,8%
1998-2002	12507	627	28,87%	24,06%
2002-2006	5121	433	11,82%	16,62%
2006-2010	2838	315	6,55%	12,09%
2010-2014	3668	309	8,47%	11,86%
Összesen	43324	2606	100%	100%

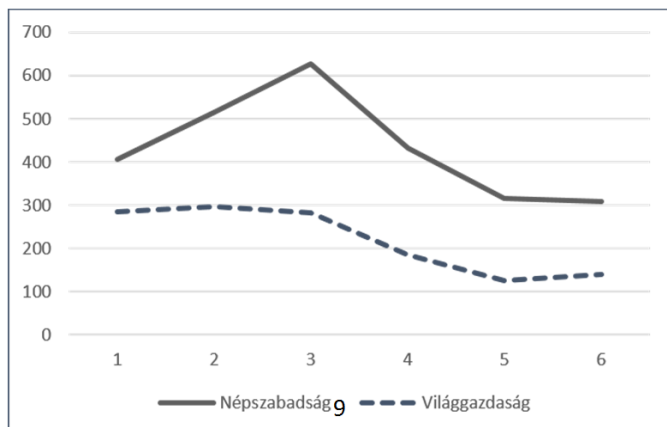
3. táblázat. Politikusnevek mennyisége a *Világ gazdaság*ban

Ciklus	Összes	Egyedi	Relatív összes (%)	Relatív egyedi (%)
1990-1994	3487	284	23,00%	21,63%
1994-1998	4617	296	30,45%	22,54%
1998-2002	2970	282	19,59%	21,48%
2002-2006	1674	184	11,04%	14,01%
2006-2010	963	126	6,35%	9,60%
2010-2014	1452	141	9,58%	10,74%
Összesen	15163	1313	100%	100%

1. ábra. A címlapon megjelenő politikusnevek mennyisége

2. ábra. A címlapon megjelenő politikusok száma

Mint az illusztrációkból látható, jelentős kilengések jellemezték a politikusok említésének mennyiségét a rendszerváltás utáni politikai ciklusok során, miközben a két lap között is érdemi eltérés volt e tekintetben (az egyedi megjelenések száma azért lehet nagyobb, mint a szótárban szereplő nevek száma, mert egy politikus több ciklusban is megjelenhetett a címlapokon).

Általános tendenciaként megállapítható, hogy az említések száma a 2., illetve 3. parlamenti ciklus során tetőzött, majd ezt követően két cikluson át csökkenésbe kezdett. Mindkét lap esetében érvényes, hogy a politikusemlítések többsége 1994 és 2002 közé esik. Mindemellett a két újságot összehasonlítva az figyelhető meg, hogy a *Népszabadság*ban lényegesen több mind az összes politikusemlítés, mind a megjelenő egyedi nevek száma. Mindez ráadásul konzisztensen érvényesül a vizsgált hat ciklus során.

LEÍRÓ STATISZTIKAI ELEMZÉS

Rendszerváltás utáni Top 50

A *Népszabadság*, illetve a *Világgazdaság* címlapján 1990 és 2014 között 50 leggyakrabban említett politikus adatait a 4. és az 5. táblázat mutatja be.

4. táblázat. Az 50 leggyakrabban említett politikus a *Népszabadságban*

helyezés	Top 50	összes megjelenés	relatív arány	helyezés	Top 50	összes megjelenés	relatív arány
1	Orbán Viktor	3235	9.46%	26	Járai Zsigmond	302	0.65%
2	Horn Gyula	2381	3.63%	27	Szili Katalin	286	1.22%
3	Torgyán József	1192	1.78%	28	Gál Zoltán	279	0.84%
4	Antall József	1123	2.62%	29	Nagy Imre	278	0.54%
5	Gyurcsány Ferenc	951	6.73%	30	Matolcsy György	265	0.95%
6	Kovács László	920	1.69%	31	Keleti György	259	0.60%
7	Göncz Árpád	907	1.54%	32	Pokorni Zoltán	255	0.61%
8	Kuncze Gábor	812	1.58%	33	Varga Mihály	245	0.76%
9	Medgyessy Péter	801	1.96%	34	Áder János	243	0.47%
10	Bokros Lajos	562	0.98%	35	Kiss Elemér	234	0.43%
11	Demszky Gábor	530	1.29%	36	Deutsch Tamás	233	0.43%
12	Nagy Sándor	460	0.89%	37	Szabad György	229	0.78%
13	Boross Péter	456	1.02%	38	Schmitt Pál	229	0.91%
14	Pető Iván	432	0.91%	39	Békesi László	224	0.40%
15	Szekeres Imre	424	0.94%	40	Kupa Mihály	217	0.58%
16	Mádl Ferenc	419	1.00%	41	Für Lajos	211	0.55%
16	Kövér László	419	1.02%	42	Szabó János	210	0.36%
18	Dávid Ibolya	415	1.09%	43	Suchman Tamás	207	0.33%
19	Csurka István	360	0.76%	44	Lezsák Sándor	203	0.39%
20	Martonyi János	354	0.76%	45	Bajnai Gordon	202	2.14%
21	Szabó Iván	316	0.70%	46	Balsai István	194	0.45%
22	Fodor Gábor	313	0.83%	47	Szájer József	190	0.39%
23	Jeszzenszky Géza	309	0.87%	48	Baja Ferenc	182	0.27%
24	Magyar Bálint	305	0.67%	49	Lendvai Ildikó	181	0.61%
25	Pintér Sándor	304	0.59%	50	Szabó Zoltán	168	0.37%

A *Népszabadság* esetében az ötvenes lista elsősorban a napi vitákban részt vevő politikusokat (miniszterelnökök, pártelnökök) és néhány jelentősebb befolyású szakpolitikust (belügy-, külügy- és pénzügyminiszterek) szerepeltet. A listát Orbán Viktor vezeti, mögötte Torgyán József mellett három másik miniszterelnök található. A listán lejjebb tekintve látványos még a köztársasági elnökök (Göncz, Mádl), az Országgyűlés elnökei (Szabad, Gál, Áder, Szili, Schmitt, Kövér) és a miniszterek felülreprezentáltsága a kormánytagsággal nem rendelkező képviselőkhez képest.

Az összes megjelenés mellett további információval szolgál a relatív arány oszlop, melynek értékei megmutatják: kik azok, akik ciklusokon keresztül kiegyensúlyozottan sokszor jelentek meg, és kik azok, akik bár összességében sokat szerepeltek a címlapon, de ennek nagy része egy vagy legfeljebb két ciklusra korlátozódott. Torgyán József és Antall József például alacsony relatív aránnyal foglalták el a lista harmadik és negyedik helyét a *Népszabadságban*, így ők kiemelkedően sok megjelenést tudhatnak magukénak, ez azonban nem egy ciklusokon át fenntartott ismertségből következik. Gyurcsány Ferenc és Bajnai Gordon viszont magas értékekkel szerepel a helyezéséhez képest, ők kevés, alacsony elemszámú ciklusban szedtek össze sok megjelenést.

5. táblázat. Az 50 leggyakrabban említett politikus a *Világgazdaság*ban

helyezés	Top 50	összes megjelenés	relatív arány	helyezés	Top 50	összes megjelenés	relatív arány
1	Orbán Viktor	954	7.47%	26	Chikán Attila	122	1.41%
2	Horn Gyula	823	3.73%	27	Pál László	122	0.75%
3	Göncz Árpád	648	4.33%	28	Bajnai Gordon	120	2.98%
4	Antall József	450	3.28%	29	Nagy Sándor	116	0.66%
5	Medgyessy Péter	382	2.71%	30	Mádl Ferenc	115	1.54%
6	Gyurcsány Ferenc	369	10.63%	31	Gál Zoltán	100	0.74%
7	Kovács László	342	2.17%	32	Kiss Péter	98	1.14%
8	Bokros Lajos	331	1.65%	33	Szabó János	97	0.72%
9	Matolcsy György	305	2.89%	34	Szabó Tamás	97	0.93%
10	Torgyán József	283	2.19%	35	Für Lajos	95	1.30%
11	Járai Zsigmond	278	2.62%	36	Szekeres Imre	94	0.51%
12	Kádár Béla	271	1.93%	37	Keleti György	92	0.74%
13	Szabó Iván	254	3.42%	38	Dunai Imre	88	1.91%
14	Martonyi János	223	2.98%	39	Kiss Elemér	87	1.06%
15	Kupa Mihály	208	1.86%	40	Raskó György	84	0.70%
16	Kuncze Gábor	193	1.10%	41	Németh Imre	71	1.46%
17	László Csaba	175	1.93%	42	Szabad György	70	1.00%
18	Varga Mihály	175	1.50%	43	Kövér László	69	0.39%
19	Jeszenszky Géza	152	2.16%	44	Baráth Etele	65	0.53%
20	Suchman Tamás	149	1.10%	45	Csillag István	64	1.95%
21	Draskovics Tibor	143	2.60%	46	Palotás János	62	0.40%
22	Boross Péter	139	0.98%	47	Lakos László	61	0.67%
23	Veres János	135	2.89%	48	Szabó György	61	0.41%
24	Demszky Gábor	130	0.75%	49	Juhász Endre	60	0.70%
25	Kóka János	126	4.91%	50	Fodor Gábor	58	0.48%

A *Világgazdaság* címlapjain a Top 10 egyetlen kivétellel megegyezik a *Népszabadság* esetében látott listával (itt Kuncze Gábort Matolcsy György váltotta). Az említések számában és a relatív arányokban ugyanakkor már érdemi eltérések figyelhetők meg: a gazdasági napilap címlapjain ugyanazon időtáv alatt kevesebbet szerepeltek a politikai elit legbefolyásosabb tagjai (pl. Orbán Viktor a *Népszabadság*ban 3235 említést, míg a *Világgazdaság*ban 954 említést kapott).

A relatív arányok kapcsán feltűnő, hogy Gyurcsány Ferenc abszolút mennyiségben 382-szer szerepelt a *Világgazdaság* címlapjain (ez a hatodik helyet eredményezte), míg a ciklusbeli megjelenések átlag 10,63%-ában volt jelen. Ez a magas (listavezető) arány részben abból adódhat, hogy a 2002 és 2006 közötti megjelenések esetében kiugróan sok említést kapott miközben ebben a ciklusban alacsony volt az elemszám. A Top 10-hez képest több eltérés a 10-25. helyek kapcsán is, ahol látványos a gazdasági és pénzügyi tárca vezetőinek felülreprezentáltsága (lásd Járai, Kádár, Szabó Iván vagy László Csaba előkelő helyezését). Másfelől viszont a *Népszabadság*gal összevetve a köztársasági és házelnökök megjelenése a *Világgazdaság* címlapjain korlátozottabb volt.

Ciklusonkénti Top 20

A 6., illetve 7. táblázat ciklusonkénti bontásban mutatja be az adott időintervallumban az újságok címlapjain leggyakrabban megjelent 20 politikai szereplőt.

Az első kormányzati ciklusban a *Népszabadság* esetében Antall József egykori miniszterelnök vezeti a listát 14,26%-os megjelenési aránnyal, az őt követők azonban eltérnek a *Világgazdaságban* szereplőktől. Jeszenszky Géza, Göncz Árpád és Boross Péter kiemelt szerepet töltöttek be a rendszerváltás utáni Magyarországon, azonban arányosan kevesebbet szerepeltek a politikai napilapban. Erősebb szerepet kaptak azonban olyan ismertebb ellenzéki vezetők, mint Horn Gyula, illetve a napi politikai életet formálisan vagy informálisan alakító személyek, mint Szabad György házelnök, Csurka István, Balsai István vagy Kuncze Gábor.

Hiányzik a *Népszabadság* mennyiségi elitjéből például Demszky Gábor és Bokros Lajos, valamint több, „kisebb” tárcát vezető miniszter is. Észrevehető (és ez a későbbi ciklusok esetében is jól látható), hogy a legtöbb politikus alulreprezentált a *Népszabadságban* a *Világgazdasághoz* képest, ami arra vezethető vissza, hogy a hat kormányzati ciklus során szinte pontosan kétszer annyi egyedi név található a *Népszabadságban*, mint a *Világgazdaságban*.

1994 és 1998 között a *Népszabadság* címlapos említésének listáját Horn Gyula, Bokros Lajos, és Kuncze Gábor vezetik (Kuncze éppen leszorítva Göncz Árpádot a dobogóról). Jelentős eltérést a *Világgazdasághoz* képest szintén a „politikacsinálók” esetében láthatunk – a kormányzati, szakpolitikai pozíciókat betöltő személyek helyett előtérbe kerültek olyanok, mint Pető Iván (aki ebben a ciklusban az SZDSZ frakcióvezetője volt) vagy Giczy György (akinek elnöksége alatt két részre szakadt a Kereszténydemokrata Néppárt).

A *Világgazdaságban* a három leggyakrabban szereplő politikus Horn Gyula miniszterelnök, Bokros Lajos pénzügyminiszter és Göncz Árpád köztársasági elnök. Ez a három leggyakoribb név teszi ki a ciklusbeli említések számának 27,54%-át. Az előző ciklussal analóg módon megjelennek további miniszterek is: Kuncze Gábor (3,08%) belügyminiszter, Lakos László földművelésügyi miniszter (1,3%), Dunai Imre (1,91%) és Suchman Tamás (3,16%) ipari és kereskedelmi miniszter, valamint Vastagh Pál (1%) igazságügy-miniszter is. Az első három politikushoz képest ugyanakkor viszonylag alacsony a többi kormánytag említése.

1998 és 2002 között a *Népszabadság* esetében a korábbi trendek folytatódnak. A legfontosabb intézményeket vezető szereplők itt is a lista élén állnak, azonban az ellenzéki és a napi politikai vitákban részt vevő személyek megelőzik a szakpolitikásokat. Dávid Ibolya (az első nő a *Népszabadság* Top 20 listáin), Horn Gyula, Csurka István vagy akár Kuncze Gábor is előrébb vannak (vagy éppenséggel megjelentek) a listán a *Világgazdasághoz* képest.

6. táblázat. A 20 leggyakrabban említett politikus a Népszabadságban

1990-1994	abszolút	relatív	1994-1998	abszolút	relatív	1998-2002	abszolút	relatív	2002-2006	abszolút	relatív	2006-2010	abszolút	relatív	2010-2014	abszolút	relatív
Antall József	972	14,26%	Horn Gyula	1918	15,50%	Orbán Viktor	1332	10,65%	Orbán Viktor	495	9,67%	Gyurcsány Ferenc	485	17,09%	Orbán Viktor	886	24,15%
Jeszzenszky Géza	272	3,99%	Bokros Lajos	473	3,82%	Torgyán József	756	6,04%	Medgyessy Péter	427	8,34%	Orbán Viktor	273	9,62%	Matolcsy György	171	4,66%
Göncz Árpád	260	3,81%	Kunze Gábor	430	3,48%	Kovács László	358	2,86%	Gyurcsány Ferenc	366	7,15%	Bajnai Gordon	117	4,12%	Lázár János	137	3,74%
Boross Péter	252	3,70%	Göncz Árpád	428	3,46%	Járai Zsigmond	240	1,92%	Kovács László	186	3,63%	Szili Katalin	78	2,75%	Schmitt Pál	131	3,57%
Szabad György	183	2,68%	Kovács László	335	2,71%	Medgyessy Péter	215	1,72%	Mádl Ferenc	178	3,48%	Demszky Gábor	75	2,64%	Rogán Antal	112	3,05%
Horn Gyula	162	2,38%	Szekeres Imre	304	2,46%	Demszky Gábor	212	1,70%	Dávid Iboyla	134	2,62%	Kóka János	70	2,47%	Tarlós István	101	2,75%
Kupa Mihály	152	2,23%	Torgyán József	297	2,40%	Kövecz László	212	1,70%	Szili Katalin	127	2,58%	Veres János	65	2,29%	Gyurcsány Ferenc	97	2,64%
Kunze Gábor	147	2,16%	Pető Iván	257	2,08%	Dávid Iboyla	205	1,64%	Kunze Gábor	100	1,95%	Fodor Gábor	63	2,22%	Varga Mihály	94	2,56%
Für Lajos	139	2,04%	Nagy Sándor	253	2,04%	Göncz Árpád	202	1,62%	Horn Gyula	76	1,48%	Dávid Iboyla	60	2,11%	Mesterházy Attila	91	2,48%
Szabó Iván	138	2,02%	Gál Zoltán	216	1,75%	Martonyi János	200	1,60%	Hiller István	75	1,46%	Lendvai Idikó	47	1,66%	Bajnai Gordon	84	2,29%
Pető Iván	113	1,66%	Kiss Elemér	207	1,67%	Horn Gyula	199	1,59%	Lampertth Mónika	73	1,43%	Kunze Gábor	46	1,62%	Kövecz László	79	2,15%
Kádár Béla	111	1,63%	Bekesi László	206	1,66%	Pintér Sándor	186	1,49%	Demszky Gábor	71	1,39%	Hiller István	43	1,52%	Navarescs Tibor	62	1,69%
Torgyán József	108	1,58%	Suchman Tamás	173	1,40%	Áder János	162	1,30%	Draskovics Tibor	62	1,21%	Bokros Lajos	39	1,37%	Fellegi Tamás	55	1,50%
Katona Tamás	100	1,47%	Keleti György	172	1,39%	Kunze Gábor	157	1,26%	Lendvai Idikó	61	1,21%	Navarescs Tibor	33	1,16%	Hoffmann Rózsa	53	1,44%
Orbán Viktor	100	1,47%	Orbán Viktor	149	1,20%	Mádl Ferenc	153	1,22%	Juhász Ferenc	62	1,19%	Draskovics Tibor	30	1,06%	Balog Zoltán	45	1,23%
Balsai István	96	1,41%	Szabó Iván	141	1,14%	Szabó János	134	1,07%	László Csaba	52	1,02%	Szekeres Imre	30	1,06%	Pintér Sándor	45	1,23%
Könyva Imre	95	1,39%	Medgyessy Péter	140	1,13%	Pallag László	133	1,06%	Schmitt Pál	52	1,02%	Göncz Kinga	29	1,02%	Martonyi János	44	1,20%
Szabó Tamás	88	1,29%	Baja Ferenc	126	1,02%	Pokorni Zoltán	133	1,06%	Kiss Péter	50	0,98%	Mohár Lajos	29	1,02%	Szijjártó Péter	44	1,20%
Nagy Sándor	78	1,14%	Fodor Gábor	126	1,02%	Csurka István	132	1,06%	Magyar Bálint	50	0,98%	Tarlós István	29	1,02%	Kósa Lajos	34	0,93%
Kunze Gábor	76	1,12%	Giczy György	112	0,91%	Nagy Imre	132	1,06%	Bárándy Péter	40	0,78%	Kiss Péter	26	0,92%	Vona Gábor	32	0,87%

7. táblázat. A 20 leggyakrabban említett politikus a Világosságban

1990-1994	abszolút	relatív	1994-1998	abszolút	relatív	1998-2002	abszolút	relatív	2002-2006	abszolút	relatív	2006-2010	abszolút	relatív	2010-2014	abszolút	relatív
Antall József	444	12,73%	Horn Gyula	737	15,96%	Orbán Viktor	501	16,87%	Medgyessy Péter	185	11,05%	Gyurcsány Ferenc	222	23,05%	Orbán Viktor	269	18,53%
Göncz Árpád	277	7,94%	Bokros Lajos	274	5,93%	Torgyán József	178	5,99%	Gyurcsány Ferenc	141	8,42%	Bajnai Gordon	106	11,01%	Matolcsy György	175	12,05%
Kádár Béla	243	6,97%	Göncz Árpád	261	5,65%	Martonyi János	170	5,72%	László Csaba	94	5,62%	Veres János	85	8,83%	Varga Mihály	86	5,92%
Szabó Iván	189	5,42%	Kovács László	180	3,90%	Járai Zsigmond	152	5,12%	Draskovics Tibor	91	5,44%	Kóka János	52	5,40%	Lázár János	51	3,51%
Kupa Mihály	165	4,73%	Medgyessy Péter	146	3,16%	Göncz Árpád	109	3,67%	Járai Zsigmond	77	4,66%	Orbán Viktor	47	4,47%	Martonyi János	44	3,03%
Jeszzenszky Géza	146	4,19%	Suchman Tamás	146	3,16%	Chikán Attila	84	2,83%	Kovács László	78	4,60%	Mohár Lajos	27	2,80%	Szijjártó Péter	43	2,96%
Boross Péter	120	3,44%	Kunze Gábor	142	3,08%	Mádl Ferenc	78	2,63%	Kóka János	74	4,42%	Kovács László	23	2,39%	Tarlós István	42	2,89%
Szabó Tamás	91	2,61%	Pál László	109	2,36%	Varga Mihály	61	2,05%	Kiss Péter	58	3,46%	Graf József	22	2,28%	Tallai András	38	2,62%
Für Lajos	76	2,18%	Gál Zoltán	94	2,04%	Matolcsy György	68	1,95%	Csillag István	56	3,35%	Járai Zsigmond	18	1,87%	Kupa Mihály	37	2,55%
Szabad György	68	1,95%	Dunai Imre	88	1,91%	Kovács László	50	1,68%	Németh Imre	50	2,99%	Kiss Péter	16	1,66%	Fazekas Sándor	35	2,41%
Horn Gyula	62	1,78%	Kiss Elemér	81	1,75%	Kövecz László	48	1,62%	Orbán Viktor	42	2,51%	Draskovics Tibor	15	1,56%	Raskó György	34	2,34%
Torgyán József	61	1,75%	Szekeres Imre	72	1,56%	Stumpf István	44	1,48%	Veres János	42	2,51%	Horváth Ágnes	15	1,56%	Rogán Antal	32	2,20%
Demszky Gábor	47	1,35%	Keleti György	67	1,45%	Medgyessy Péter	40	1,35%	Barath Ettele	41	2,45%	Fodor Gábor	12	1,25%	László Csaba	31	2,13%
Szabó János	44	1,26%	Nagy Sándor	67	1,45%	Szabadi Béla	36	1,21%	Mádl Ferenc	31	1,85%	Urbán László	12	1,25%	Chikán Attila	28	1,93%
Könyva Imre	43	1,23%	Szabó Imre	65	1,41%	Göcs László	32	1,08%	Matolcsy György	24	1,43%	Lampertth Mónika	9	0,93%	Domokos László	27	1,86%
Orbán Viktor	42	1,20%	Szabó Iván	60	1,30%	Dávid Iboyla	32	1,08%	Horváth Zsolt	18	1,08%	Nagy Csaba	9	0,93%	Szarmány Krisztof	26	1,79%
Schamschula György	40	1,15%	Lakos László	60	1,30%	Szabó János	32	1,08%	Szili Katalin	17	1,02%	Göncz Kinga	8	0,83%	Hoffmann Rózsa	23	1,58%
Botos Katalin	38	1,09%	Orbán Viktor	57	1,23%	Demszky Gábor	31	1,04%	Juhász Endre	16	0,96%	Hiller István	8	0,83%	Bencsik János	21	1,45%
Bokros Lajos	36	1,03%	Szabó György	51	1,10%	Pintér Sándor	15	1,04%	Burányi Sándor	15	0,90%	Kapolyi László	8	0,83%	Gergely Elemér	19	1,31%
Raskó György	33	0,95%	Vastagh Pál	46	1,00%	Boros Imre	29	0,98%	Csázmér Gábor	15	0,90%	László Csaba	8	0,83%	Németh Imre	19	1,31%

A *Világgazdaságban* a korábbi ciklushoz hasonló helyzet állt elő: a leggyakrabban említett politikus Orbán Viktor miniszterelnök volt (16,87%), mellette Torgyán József (5,99%) földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, valamint Martonyi János (5,72%) szerepelt még sokszor. Az ő említéseik teszik ki a cikluson belüli összes említés 28,58%-át. Kiemelendő még, hogy szerepelnek a Top 20-as listán szintén gazdasági miniszterek, Chikán Attila (2,83%) és Matolcsy György (1,95%). Az eddigi ciklusoktól eltérés azonban, hogy Göncz Árpád hivatalban lévő köztársasági elnök a rangsorban kiszorult az első három helyről, és a ciklusbeli említéseknek csupán 3,67%-ával rendelkezett.

2002 és 2006 között a *Népszabadságban* már három nő is felkerült a listára, hatodik, hetedik, és tizenegyedik helyeken. A ciklusban Orbán Viktor szerepelt a legnagyobb arányban annak ellenére, hogy nem ő volt a miniszterelnök, és a 2006 őszen kezdődő belpolitikai válság is a következő ciklus cikkeiben jelenhetett csak meg. Ezt a jelenséget magyarázhatja viszont, hogy Medgyessy Pétert a ciklus közben váltotta a miniszterelnöki poszton Gyurcsány Ferenc, az együttes 15,5%-os eredményük pedig az első helyre sorolná őket (ami nem lenne kiugró értéknek tekintő).

A *Világgazdaság* esetében szintén folytatódtak a korábbi trendek. A két miniszterelnök itt is a leggyakoribb szereplő a címlapon. A harmadik ebben a ciklusban László Csaba (5,62%) pénzügyminiszter volt. A három leggyakoribb említés az összes cikluson belüli említés 25,09%-át adta. Folytatódik az a tendencia, hogy a ciklusbeli köztársasági elnök (ekkor: Mádl Ferenc) a rangsorban kiszorult az első három helyről, és a ciklusbeli említéseknek csupán 1,85%-ával rendelkezett. Az ellenzék részéről a rangsorban viszonylag előkelő helyet foglal el Orbán Viktor (2,51%) is.

A 2006 és 2010 közötti időszak a *Népszabadságban* a legkevesebb politikusi említést hozó ciklus volt (és az egyedi megjelenések tekintetében is csak egyszer volt kevesebb). Részben erre a statisztikai sajátosságra vezethető vissza, hogy a két miniszterelnök, Gyurcsány Ferenc és Bajnai Gordon együtt az említések 21,2%-át fedték le, ami példátlan miniszterelnöki felülreprezentáltságot jelent az átlagoshoz képest.

A *Világgazdaságban* szintén a rangsor elején helyezkedik Gyurcsány Ferenc (23,05%). A hat ciklus közül ő rendelkezik a legnagyobb említési aránnyal, és a 23%-os érték majdnem megközelíti a többi ciklus első három szereplőjének összesített átlagos értékét. Bajnai Gordon (11,01%) említési gyakorisága szintén kiugró, de kevésbé meglepő annak fényében, hogy a ciklus folyamán több miniszteri posztot is betöltött. A harmadik helyen Veres János (8,83%) pénzügyminiszter áll. Az eddigi ciklusokkal ellentétben az első három politikus összesített relatív gyakorisága 42,89%, ami a korábbiakhoz képest jóval magasabb. Ez adódhat abból az 1. táblázatban látható sajátosságból, mely szerint a 2006 és 2010 közötti ciklusban volt a legalacsonyabb a politikusi szótárban szereplő személyek száma.

A *Népszabadság* esetében a 2010–2014-es ciklusra jellemző a kormánypárti politikusok dominanciája. A Top 20 politikus között az összes ellenzéki megjelenés (3) az említések 5,99%-át adta, ami a legalacsonyabb érték 1990 óta. A *Világgazdaság* esetében 2010 és 2014 között továbbra is érvényesül a miniszterelnökök és gazdasági miniszterek reprezentációs előnye.

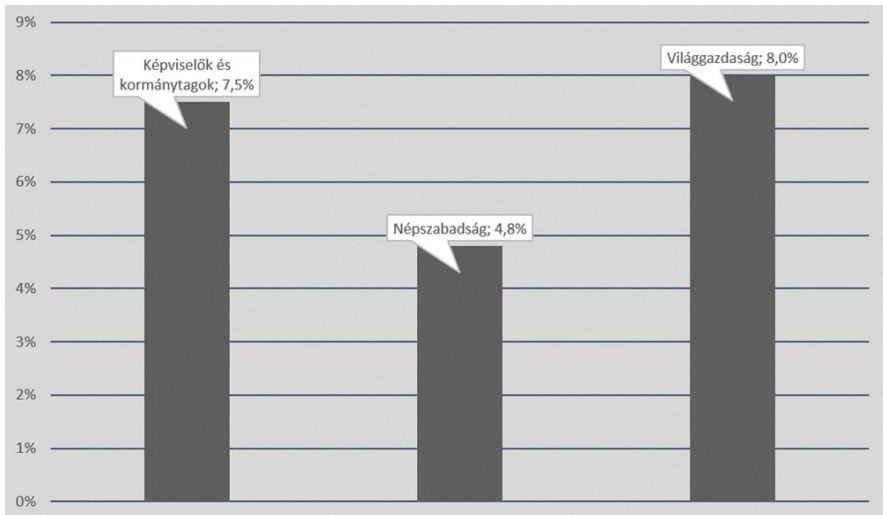
Összegezve a fentieket, megállapítható a miniszterelnökök dominanciája a két lap címlapjain. Ez érdekes adalék a prezidencializálódás jelenségéhez. Mindemellett idővel csökken az aktuális köztársasági elnökök említésének száma. A *Népszabadság* a szakpolitikusok helyett inkább a „politikacsinálókat” részesítette előnyben, míg a *Világgazdaság* címlapjain gyakrabban szerepeltek kormánytagok, valamint főpolgármesterek.

Nemi megoszlás

A személyekre összpontosító vizsgálat mellett három további szempontból is elemeztük az adatokat: a nemi megoszlás, a miniszterelnökök reprezentációja, valamint a gazdasági és pénzügyminiszterek említéseinek sajátosságai kapcsán.

Az említések nemi megoszlás szerint értékelése megerősíti a nők általános alulreprezentáltságát a rendszerváltás utáni magyar politikai elitben (lásd 3. ábra). A pozicionális politikai elitet négy kategóriával (miniszterelnök, köztársasági elnök, miniszter, országgyűlési képviselő) leíró szótárban a vizsgált 24 év tekintetében a szereplők 92,5%-a férfi volt, 7,5%-uk nő. A *Világgazdaság* címlapjain megjelent politikusnők említési aránya ettől kevéssé tért el a maga

3. ábra. Női politikusok aránya a pozicionális elitben és a címlapokon

8 százalékaival. A *Népszabadság* esetében ugyanakkor még ennél is aránytalanabb volt a női elit tagok megjelenése: a címlapos cikkekben az összes politikusemléítésnek csak a 4,8%-át tették ki a női megszólalók.

A *Népszabadság* toplistáján az első nő Dávid Ibolya (az első Orbán-kormány minisztere 1998-tól) és a hat ciklus alatt összesen öt további nő (Szili, Lendvai, Lamperth, Göncz és Hoffmann) tudott a legjobb húsz közé kerülni (igaz, néha többször is). A *Népszabadság*hoz hasonlóan a Top 20-as női említések többsége a 2002 és 2010 közötti időszakra tehető, de az összes itt megjelenő női politikus száma itt is csak 7 (a *Népszabadság*hoz képest új szereplőként Botos Katalin és Horváth Ágnes jelenik meg).

Miniszterelnökök

A 8. és 9. táblázat a rendszerváltás utáni miniszterelnökök megjelenését mutatja be ciklusonként (ott, ahol két miniszterelnök is volt egy ciklusban, közöljük az együttes említésük számát is).

8. táblázat. Miniszterelnökök relatív megjelenése a *Népszabadság* címlapjain

Név	1990-1994	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	2010-2014
Antall József	14.3%	0.6%	0.5%	0.2%	0.2%	0.0%
Boross Péter	3.7%	0.8%	0.4%	0.6%	0.5%	0.1%
Horn Gyula	2.4%	15.5%	1.6%	1.5%	0.5%	0.3%
Orbán Viktor	1.5%	1.2%	10.7%	9.7%	9.6%	24.2%
Medgyessy Péter	0.0%	1.1%	1.7%	8.3%	0.5%	0.1%
Gyurcsány Ferenc	0.0%	0.0%	0.0%	7.2%	17.1%	2.6%
Bajnai Gordon	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	4.1%	2.3%
A ciklus miniszterelnökei	18.0%	15.5%	10.7%	15.5%	21.2%	24.2%

A *Népszabadság* címlapján Orbán Viktoron kívül az adott ciklushoz képest korábbi, illetve későbbi miniszterelnökök nem kaptak nagy felületet. Ennek megfelelően idősoros megjelenésük hullámmozgó: hivatali idejük alatt drasztikusan megnő, előtte és utána viszont szinte elenyésző (Antall József esetében 1993-as halála, míg Horn Gyula esetében hosszan tartó betegsége ezt megmagyarázza). Boross Péter megjelenésének gyakorisága saját ciklusa után folyamatosan csökkent. Horn Gyula miniszterelnöksége előtt és után még érzékelhető megjelenéssel bírt, egészen a második Gyurcsány-kormányig.

9. táblázat. Miniszterelnökök relatív megjelenése a *Világgazdaság* címlapjain

Név	1990-1994	1994-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	2010-2014
Antall József	12.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.3%	0.0%
Boross Péter	3.4%	0.4%	0.0%	0.1%	0.0%	0.0%
Horn Gyula	1.8%	16.0%	0.7%	0.1%	0.0%	0.1%
Orbán Viktor	1.2%	1.2%	16.9%	2.5%	4.5%	18.5%
Medgyessy Péter	0.1%	3.2%	1.4%	11.1%	0.4%	0.1%
Gyurcsány Ferenc	0.0%	0.0%	0.0%	8.4%	23.1%	0.4%
Bajnai Gordon	0.0%	0.0%	0.0%	0.2%	11.0%	0.7%
A ciklus miniszterelnökei	16.2%	16.0%	16.9%	19.5%	34.1%	18.5%

Orbán Viktor első miniszterelnöki ciklusától kezdve végig az élbolyban volt, aktuális tisztségétől függetlenül. Ennyiben – és a ciklusonkénti bontások fényében – ő tekinthető a magyar politikai elit legnagyobb reprezentációjával rendelkező képviselőjének. Medgyessy Péter már 1994-ben megjelenik a listán valószínűleg pénzügyminiszteri pozíciójának betudhatóan. Gyurcsány Ferenc második ciklusában válik meghatározó közszereplővé, vélhetően nem függetlenül az őszödi beszéd utóhatásaitól. Bajnai Gordon említései ettől – időarányosan rövidebb kormányfői periódusára is tekintettel – lényegesen elmaradnak.

Gazdasági és pénzügyminiszterek

A 10. és 11. táblázat a rendszerváltás utáni gazdasági- és pénzügyminiszterek megjelenését mutatja be aggregált adatokkal (a 6. és 7. táblázat további adatokkal szolgál a ciklusbontások kapcsán). A miniszteri megjelenéseket azokból az időszakokból számoltuk össze, ahol ténylegesen betöltötték a miniszteri pozíciót. Ezért lehet, hogy például a *Népszabadság*ban Bokros Lajos 562 megjelenéssel rendelkezik a hat ciklusban, a 10. táblázatban csupán 473 van a neve mellett – ezeket a Horn-kormány alatti munkája kapcsán kapta.

A *Népszabadság*ban a pénzügyminiszterek relatív megjelenései csak egy esetben érték el a 4%-ot, ami elmarad a *Világgazdaság* hasonló értékeitől. A pénzügy- és gazdasági miniszterek összes említésszáma mindemellett a *Világgazdaság*ban megközelíti a *Népszabadság* esetében regisztráltakat. Ezek plauzibilis eredmények, mely megerősítik, hogy a gazdasági napilapban a legfontosabb gazdaságpolitikai döntéshozók felülreprezentáltak más elittagokhoz képest.

10. táblázat. Gazdasági és pénzügyminiszterek a *Népszabadság*ban

Név	Abszolút gyakoriság	Relatív megjelenés
Bokros Lajos	473	3.82%
Járai Zsigmond	240	1.92%
Matolcsy György	232	1.43%
Békési László	206	1.66%
Bajnai Gordon	202	4.12%
Varga Mihály	187	1.16%
Suchman Tamás	173	1.40%
Kupa Mihály	152	2.23%
Medgyessy Péter	140	1.13%
Szabó Iván	138	2.02%
Pál László	112	0.91%
Dunai Imre	92	0.74%
Kóka János	86	1.08%
Veres János	84	1.06%
Chikán Attila	83	0.66%
Draskovics Tibor	62	1.21%
László Csaba	52	1.02%
Fazakas Szabolcs	34	0.27%
Csillag István	32	0.62%
Oszkó Péter	26	0.92%
Rabár Ferenc	23	0.34%
Latorcai János	12	0.18%
Hónig Péter	5	0.18%
Bod Péter Ákos	2	0.03%
Varga István	2	0.07%

11. táblázat. Gazdasági és pénzügyminiszterek a *Világgazdaság*ban

Név	Abszolút gyakoriság	Relatív megjelenés
Bokros Lajos	274	5.93%
Matolcsy György	233	5.27%
Szabó Iván	189	5.42%
Kupa Mihály	161	4.73%
Járai Zsigmond	152	5.12%
Varga Mihály	147	3.32%
Medgyessy Péter	146	3.16%
Suchman Tamás	146	3.16%
Veres János	127	4.82%
Kóka János	126	4.78%
Pál László	109	2.36%
Bajnai Gordon	108	11.01%
László Csaba	94	5.62%
Draskovics Tibor	91	5.44%
Dunai Imre	88	1.91%
Chikán Attila	84	2.83%
Csillag István	56	3.35%
Fazakas Szabolcs	44	0.95%
Latorcai János	27	0.77%
Varga István	7	0.73%
Békési László	1	0.02%
Rabár Ferenc	0	0.00%
Oszkó Péter	0	0.00%
Hónig Péter	0	0.00%
Bod Péter Ákos	0	0.00%

A *Népszabadság*ban a három legtöbbet említett ilyen döntéshozó Bokros, Járai és Matolcsy, míg a *Világgazdaság* esetében Bokros, Matolcsy és Szabó Iván. Szintén említésre érdemes, hogy *Népszabadság* egyik toplistása, Békési László (többszöri ellenőrzés után is) csak egyszer szerepel a *Világgazdaság* címlapjain (és pusztán vezetéknevével is csak további 5-ször). Ezen eredmény feltevésünk szerint arra vezethető vissza, hogy a gazdasági lapnál rövid, 1994–1995-ös pénzügyminiszterségén kívül alapvetően politikai és nem gazdaságpolitikai szereplőnek tekintették. Hasonló lehetett a motiváció Rabár, Oszkó, Hónig és Bod esetében is. Bajnai Gordon kiugró értéke a *Világgazdaság* esetében azzal indokolható, hogy ő egy ciklusban töltötte be a miniszteri és a miniszterelnöki posztot, ebben az időszakban pedig a *Világgazdaság*ban erősen felül voltak reprezentálva a miniszterelnökök.

ÖSSZEGZÉS

Elemzésünk során a *Népszabadság*, illetve a *Világgazdaság* 1990 és 2014 közötti címlapjainak korpuszát használtuk fel arra, hogy megállapítsuk a legfontosabb formális politikai pozíciókat betöltő szereplők említésének gyakoriságát. A szakirodalomhoz való hozzájárulásunkat a következőképpen foglalhatjuk össze. Egyfelől leíró értelemben egy olyan adatbázist adtunk közre, mely kuriózumnak számít a magyar politikai elittel kapcsolatos szakirodalomban. Másodsorban ezen leíró adatbázis alapján megfogalmaztunk bizonyos elemi állításokat a politikusok médiareprezentációjával kapcsolatban, melyek későbbi vizsgálatok során tovább finomíthatóak. Harmadrészt, módszertani szempontból a tanulmány egy olyan innovatív eljárásra, a szövegbányászatra épül, melynek itt kidolgozott scriptjei és módszertani megoldásai más hasonló projektekben is alkalmazhatóak.

Szövegbányászati eljárásokkal elért kutatási eredményeink sok szempontból megfelelnek a „szakértői becsléssel” az empirikus anyag ismerete előtt megfogalmazható feltevéseknek. Ezek közül itt csak két példát idézünk újra fel. Egyfelől mindkét újság címlapján a miniszterelnökök szerepeltek a legtöbbit minden rendszerváltás utáni választási ciklusban (ez alól egyetlen kivétel volt, de Medgyessy és Gyurcsány együttesen ebben az esetben is listavezető miniszterelnöki említést produkált). Másfelől a női politikusok említési aránya mindkét újságban jóval 10% alatt maradt, ami egybecseng a nők miniszteri és képviselői alulreprezentáltságával.

Az itt közölt vizsgálat természetesen csak egy első lépés egy olyan átfogó empirikus kutatási programban, mely a politikusok médiareprezentációját vizsgálná a rendszerváltás után. A cikkben bemutatott eredmények elemzéseink szerint jó megbízhatóságúak, ugyanakkor önmagukban nyilvánvalóan nem alkalmasak arra, hogy választ adjanak a politikusok médiareprezentációja kapcsán vizsgálható összes releváns kérdésre. Ennek részben a szakirodalomból „készen” átvehető hipotézisek hiánya az oka, részben pedig az, hogy erőfeszítéseink jelentős része a szövegbányászati eljárások finomítására, a mérési eredmények pontosítására irányult. Reményeink szerint a ma még gyerekcipőben lévő szövegbányászati kutatási program a későbbiekben több szubsztantív kérdésre is választ adhat, akár kvalitatív módszerekkel kombinálva.

A módszertani fejlesztések mellett a források bővíthetőek lennének további napilapokkal (pl. a *Magyar Nemzet*tel vagy a *Blikk*el), melyekkel a reprezentációs rangsorok már vizsgálhatók lennének az eltérő baloldali–jobboldali vagy a szeriöz–bulvár törésvonalak mentén is. Egy ilyen elemzés kivitelezéséhez ugyanakkor sok kihívást kellene leküzdeni, melyek közül is kiemelkedik a megfelelő korpuszok hiánya.

Egy logikus következő lépés így a már elkészült adatbázis felhasználása lehetne az itt közölnél mélyebb, akár oksági elemzések készítésére. A politi-

kusok adott címlapon való együttes szereplése könnyen kinyerhető többlet információ, melynek segítségével már az elit tagjainak viszonyai kapcsán is következtetések lennének levonhatók. Szintén vizsgálható lenne a nevek és a tematikus kontextus kapcsolata, mely a CAP közpolitikai kódokkal ellátott cikkadatbázisa segítségével már előállítható. A már meglévő változók felhasználásával egyszerűbb regressziók futtatása is kivitelezhető, mely feltárhatná pl. az említések fluktuációit magyarázó okokat. Végezetül pedig újabb elitszótárak fejlesztésével az elemzés könnyen kiterjeszhető más elitszótárak – pl. üzleti szféra, civil és vallási vezetők – rangsorainak elkészítésére.

JEGYZETEK

- ¹ A kutatást az NKFIA FK-123907 projektje, valamint az MTA TK POLTEXT Inkubátor programja támogatta. Köszönjük a két anonim bíráló megjegyzéseit. A fennmaradó hibákért a szerzők vállalják a felelősséget.
- ² Lásd pl. „Társadalmi sokszínűség hír- és politikai magazinműsorokban”, Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság, 2013, http://mediatorveny.hu/dokumentum/721/tarsadalmi_sokszinuseg_2013_2.pdf.
- ³ A politikusi elitet leíró szótár, valamint a kutatáshoz felhasznált új adatbázis, illetve a név-elem-felismerés scriptjei elérhetőek a cap.tk.mta.hu/tanulmányok címen.
- ⁴ E definíció szűkebb, mint a Kovách Imre által az MTA PTI-ben vezetett kutatócsoport által alkalmazott politikaielit-meghatározás. Kutatási célunkhoz ugyanakkor jobban illett ez a szűkebb lista, mely nem vizsgálta többek között a közigazgatási hivatalok vezetőit vagy a sport-szövetségek tisztségviselőit (Kovách, 2011; <http://nyilvanos.otka-palyazat.hu/index.php?menuid=930&lang=HU&num=77445>).
- ⁵ Kristóf kézi elemzéséhez a PressDok adatbázist használta. Az Országgyűlési Könyvtár sajtóadatbázisa (melyet a korábbi PressDok és HunDok adatbázisokból vontak össze) általunk ismeretlen módon válogat a cikkekből, továbbá online keresőfelülete alkalmatlanná teszi a szövegnyelvi megoldások alkalmazására. A teljes címlapszövegre kiterjedő szövegfájlok beszerzését így a CAP projekt segítségével oldottuk meg.
- ⁶ A kutatás során komoly nehézséget okozott a szövegfelismerés során a források karakterkódolásának eltérő jellege. Mivel az informatika ezen területe nincs szabványosítva, jelentős eltéréseket találtunk a szövegek felismerése és tisztítása közben. Alapvetően az UTF-8 karakterkészletre épülő forrásokat terveztünk beszerezni, ennek ellenére a leggyakoribb kódolások mind megjelentek a dokumentumainkban (ezen túl pedig többek között a thaiföldi karakterkódolás is). Ez a módszertani probléma nyilvánvalóan befolyásolhatta volna a felismert névelemek mennyiségét, de ellenőrzéseink nyomán úgy találtuk, hogy a hibásan kódolt szövegek száma elenyésző, eloszlásuk véletlen, így bár valamelyest befolyásolhatják az abszolút értéket, a fontosabb trendeket ez nem érinti.

IRODALOM

- Ahmed, S. – Matthes, J. (2016): Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis. *International Communication Gazette*, 79 (3), 219–244. pp. doi: 10.1177/1748048516656305.
- Ban, Pamela – Alexander Fourinaies – Andrew B. Hall – James M. Snyder (2015): How Newspapers Reveal Political Power. <https://ssrn.com/abstract=2629249>.
- Boda Zsolt – Sebők Miklós (2015): Előszó: a Hungarian Comparative Agendas Project bemutatása. *Politikatudományi Szemle*, 24 (4): 33–40. pp.
- Bozóki András (2003): Az elitváltás elméleti értelmezései: kelet-közép-európai megközelítések. *Politikatudományi Szemle*, 12 (3): 5–40. pp.
- Hicks, Jacqueline – Vincent Traag – Ridho Reinanda (2015): Old questions, new techniques: A research note on the computational identification of political elites. *Comparative Sociology*, 14 (3): 386–401. pp.
- Hoffmann-Lange, Ursula (2018): Methods of Elite Identification. In: *The Palgrave Handbook of Political Elites*. Ed. Heinrich Best and John Higley. London, Palgrave Macmillan UK. 79–92. pp.
- Hoffmann-Lange, Ursula (2007): Methods of Elite Research. In: *Oxford Handbook of Political Behavior*. Ed. Russell J. Dalton and Hans-Dieter Klingemann. Oxford, Oxford University Press. 910–927. pp.
- Ilonszki Gabriella (2008): *Amatőr és hivatásos politikusok – Képviselek Magyarországon II*. Budapest, Új Mandátum.
- Ilonszki Gabriella – Kurtán Sándor (2011): Látszat és valóság. A 2010-ben megválasztott parlamenti képviselők arculata. In: Enyedi Zsolt – Szabó Andrea – Tardos Róbert (szerk.): *Új képlet. A 2010-es választások Magyarországon*. Budapest, DKMKA. 95–112. pp.
- Kovács Imre (szerk.) (2011): *Eliték a válság korában. Magyarországi eliték, kisebbségi magyar eliték*. Budapest, Argumentum – MTA Politikatudományi Intézet – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet.
- Kristóf Luca (2014a): De mi történt azután? Megszakítottság és folytonosság a magyar elitben 1988 és 2009 között. *Politikatudományi Szemle*, 23 (1).
- Kristóf Luca (2014b): *Véleményformálók. Hírnév és tekintély az értelmiségi elitben*. Budapest, L'Harmattan – MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont.
- Kristóf Luca (2015): A politikai elit. In: Körösi András (szerk.): *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Budapest, Osiris. 59–84. pp.
- Lane, David Stuart (2011): *Elites and classes in the transformation of state socialism*. New Brunswick, Transaction Publishers.
- Margit P. (2002): A nők reprezentációja. *Médiakutató*, 3 (3). http://www.mediakutato.hu/cikk/2002_03_osz/06_a_nok_reprezentacioja.
- McKee, C. (2018): British Media Representation of the War in Bosnia Herzegovina: Avoiding the Duties to Prevent and Protect. *Multidisciplinary Perspectives on Genocide and Memory*, 199–218. pp. doi: 10.1007/978-3-319-65513-0_12.
- Moniz, Andy – Franciska de Jong (2014): Reputational damage: Classifying the impact of allegations of irresponsible corporate behavior expressed in the financial media. 34th International Symposium on Forecasting 2014 conference proceedings.

- Posner, Richard A. (2001): *Public Intellectuals. A Study of Decline*. Cambridge, Harvard University Press.
- Sebők Miklós (szerk.) (2016): *Kvantitatív szövegelemzés és szövegbányászat a politikatudományban*. Budapest, L'Harmattan.
- Szalai Erzsébet (1997): *Az elitek átváltozása*. Budapest, Cserépfalvi.
- Szelényi, Iván – Szonja Szelényi (1995): Circulation or reproduction of elites during the postcommunist transformation of Eastern Europe. *Theory and Society*, 24 (5): 615–638. pp.
- Tikk Domonkos (szerk.) (2007): *Szövegbányászat*. Budapest, Typotex.
- Vidra Zs. – Kriza B. (2010): A többség fogságában – kisebbségek médiareprezentációja. In Feischmidt Margit (szerk.): *Etnicitás. Különbségteremtő társadalom*. Gondolat – MTA Kisebbségkutató Intézet. 391–405. pp.
- Xu, K. (2013): Framing Occupy Wall Street: A Content Analysis of The New York Times and USA Today. *International Journal Of Communication*, 7, 21. <http://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/2089>.
- Zhang, Xiaoqun (2018): Developing a New Measure of Media Reputation. *Corporate Reputation Review*. doi: 10.1057/s41299-018-0043-x.

KITEKINTŐ

Harkányi Ádám Máté
A stratégiai szavazás arcai

